

Nämnden Svenska rum 11.12.2025 § 119

§ 119

Grundläggande konstundervisning inom småbarnspedagogiken

Beredning och upplysningar:
Honkanen Skoog Sanja
Knuuttila Ellinoora
Kiesilä Taiju
Jyväsjärvi Marianne
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Narvo-Akkola Merja

Nämnden Svenska rum beslutar att grundläggande konstundervisning enligt de principer som nämnden Svenska rum fastställde 27.3.2013 § 28 avslutas i Esbo stads svenskspråkiga daghem och köpavtalsdaghem 30.6.2026.

Behandling

Lindholm understödd av Stenholm och Wikstedt gjorde följande motförslag:

"Nämnden Svenska rum beslutar att den grundläggande konstundervisning som ordnas enligt de principer som nämnden Svenska rum fastställde 27.3.2013 § 28 fortsätter i Esbo stads svenskspråkiga daghem och köpavtalsdaghem.

Verksamheten utvecklas i samarbete med de läroanstalter som ordnar grundläggande konstundervisning. I samarbetet beaktas särskilt barnens likvärdighet samt fungerande och smidiga arrangemang. Staden utreder dessutom vilka möjligheter olika aktörer skulle kunna erbjudas att, utöver musikens grundundervisning, ordna även annan hobbyverksamhet i anslutning till den svenskspråkiga småbarnspedagogiken."

Gästrin understödd av Solhagen, Chakraborty, Långström, Lönnqvist, Liljelund, Hämelin och Hattukangas-Velling gjorde följande motförslag:

"Nämnden Svenska rum beslutar att nya principer för samarbetet mellan grundläggande konstundervisning och småbarnspedagogiken tas fram. Principerna utvecklas i samarbete med de aktörer som erbjuder grundläggande konstundervisning samt eventuella andra aktörer. De nya principerna bereds och läggs fram för godkännande av Nämnden Svenska rum under år 2026.

I arbetet strävar man till att lösa problemen med de nuvarande principerna. Verksamheten skall vara jämlik för alla deltagare i småbarnspedagogiken. Utöver detta beaktas följande i utvecklingsarbetet:

- Avgiftsbelagd verksamhet kan inte vara en integrerad del av småbarnspedagogiken

- Gränsen mellan grundläggande konstundervisning (samt annan hobbyverksamhet) och småbarnspedagogik skall tydliggöras. Också ansvarsfrågan skall tydliggöras.
- Riktlinjerna från Riksdagens justitieombudsmans utlåtande som nämns i beredningstexten
- Möjligheten att erbjuda frivillig grundläggande konstundervisning i alla Esbos enheter för småbarnspedagogik och utöka utbudet av olika konstarter
- Möjligheten att ha också annan hobbyverksamhet (tex idrottshobbyn, kodklubb, handarbete) i småbarnspedagogiken eller i samarbete med den
- Elever med särskilt stöd samt elever som åker skoltaxi skall ha samma möjligheter att delta i verksamheten som andra elever
- Förenkla processen att ansöka om frielevplats

Grundläggande konstundervisning kan ordnas enligt nuvarande principer tills de nya principerna utarbetats.”

Efter avslutad diskussion konstaterade ordföranden att två från föredragandes förslag avvikande motförslag har framställts, vilket föranleder omröstning. Ordföranden föreslog att nämnden röstar först om motförslagen (mot varandra) och därefter det vinnande motförslaget ställs mot föredragandens förslag. Nämnden godkände ordförandens förslag för omröstningsordning.

Omröstning 1, Lindholms motförslag mot Gästrins motförslag

Ordföranden föreslog att de som understöder Lindholms förslag röstar ”ja” och de som understöder Gästrins förslag röstar ”nej”. Nämnden godkände ordförandens förslag.

Vid omröstning röstade 4 ledamöter för Lindholms förslag och 7 ledamöter för Gästrins motförslag (rapport 1). Rapport över röstningsresultat bifogas till protokollet.

Omröstning 2, föredragandens förslag mot Gästrins motförslag

Ordföranden föreslog att de som understöder föredragandens förslag röstar ”ja” och de som understöder Gästrins förslag röstar ”nej”. Nämnden godkände ordförandens förslag.

Vid omröstning röstade inga ledamöter för föredragandens förslag och alla 11 närvarande ledamöter för Gästrins motförslag (rapport 2). Rapport över röstningsresultat bifogas till protokollet.

Ordföranden konstaterade att nämnden godkände Gästrins motförslag.

Beslut

Nämnden Svenska rum beslutade att

1

nya principer för samarbetet mellan grundläggande konstundervisning och småbarnspedagogiken tas fram. Principerna utvecklas i samarbete med de aktörer som erbjuder grundläggande konstundervisning samt eventuella andra aktörer. De nya principerna bereds och läggs fram för godkännande av Nämnden Svenska rum under år 2026.

2

I arbetet strävar man till att lösa problemen med de nuvarande principerna. Verksamheten skall vara jämlik för alla deltagare i småbarnspedagogiken. Utöver detta beaktas följande i utvecklingsarbetet:

- Avgiftsbelagd verksamhet kan inte vara en integrerad del av småbarnspedagogiken
- Gränsen mellan grundläggande konstundervisning (samt annan hobbyverksamhet) och småbarnspedagogik skall tydliggöras. Också ansvarsfrågan skall tydliggöras.
- Riktlinjerna från Riksdagens justitieombudsmans utlåtande som nämns i beredningstexten
- Möjligheten att erbjuda frivillig grundläggande konstundervisning i alla Esbos enheter för småbarnspedagogik och utöka utbudet av olika konstarter
- Möjligheten att ha också annan hobbyverksamhet (tex idrottshobbyn, kodklubb, handarbete) i småbarnspedagogiken eller i samarbete med den
- Elever med särskilt stöd samt elever som åker skoltaxi skall ha samma möjligheter att delta i verksamheten som andra elever
- Förenkla processen att ansöka om frielevplats

3

Grundläggande konstundervisning kan ordnas enligt nuvarande principer tills de nya principerna utarbetats.

Redogörelse

Konstfostran som ges inom småbarnspedagogiken sker i enlighet med planen för småbarnspedagogik och är en del i den pedagogiska verksamheten. Därtill stärks konstfostran i Esbo just nu genom verksamhetsmodellen Kulturspaning som genomförs i samarbete med Resultatenheten för kultur samt för familjer avgiftsbelagd grundläggande konstundervisning.

I enlighet med beslutsförslaget föreslås det att man avslutar den nuvarande verksamhetsmodellen. Det har gjorts en förhandsbedömning av konsekvenser för barn av beslutsförslaget (tilläggsmaterial 1). Enligt den ska samarbete mellan småbarnspedagogiken och läroanstalter som ger grundläggande konstundervisning i fortsättningen ske i enlighet med principerna för småbarnspedagogik.

Grundläggande konstundervisning under daghemsdagen ordnas i ca 50 av stadens 170 daghem, i enlighet med de principer som fastställdes år 2013 av nämnden Svenska rum och undervisnings- och dagvårdsnämnden (1428/12.01.01/2013). Grundläggande konstundervisning är undervisning som framskrider från nivå till nivå, som oftast sker på fritiden och grundar sig på lagen om grundläggande konstundervisning. Den grundläggande konstundervisning som sker under daghemsdagen är frivillig hobbyverksamhet för barnet. Den är inte en del av den gemensamma småbarnspedagogiken.

I det sätt som grundläggande konstundervisning för nuvarande ordnas har det uppstått utmaningar som uppkommit av att verksamhetsmiljön och normerna förändrats. Den grundläggande konstundervisning som sker under daghemsdagen är avgiftsbelagd för familjer och det är därför bara en del av barnen som deltar i den. Verksamheten har därför ur barnens, familjernas och personalens synvinkel upplevts som att den inte behandlar alla barn rättvist. I de normer som rör

småbarnspedagogiken har det, efter det att verksamheten startades, tillkommit förtydliganden. I ljuset av dem kan verksamhet som bara riktar sig till en del av barnen ifrågasättas. I principerna som fastställdes år 2013 finns det också svårigheter och oklarheter rörande förhållandet mellan grundläggande konstundervisning och småbarnspedagogik.

Verksamheten just nu

Sedan år 2013 har de läroanstalter för grundläggande konstundervisning som nämns i nämnden Svenska rums beslut 27.3.2013 § 28 (1428/12.01.01/2013) kunnat ordna avgiftsbelagd grundläggande konstundervisning under daghemsdagen. Undervisningen sker veckovis och en och samma läroanstalt har vanligtvis ordnat undervisning på samma daghem under många år. 90 % av den undervisning som erbjudits är musikundervisning, 8 % dans och 2 % cirkus- och teaterundervisning.

Läsåret 2024–2025 deltog ca 13% av alla de 3–6-åringar (ca 1300 barn) som deltar i småbarnspedagogiken i Esbo stads daghem i undervisning i grundläggande konstundervisning. Under läsåret 2024–2025 deltog i genomsnitt 30 % av barnen i åldern 3–6 år i verksamheten vid de daghem där grundläggande konstundervisning erbjuds. Skillnaderna mellan daghemmen är stora, och den verkliga procenten för deltagande varierar mellan 8–60 % i de daghem där undervisningen erbjuds. Oftast deltar bara en del av barnen från daghemmets grupper i undervisningen under daghemsdagen.

Undervisningen är koncentrerad, sett till antal daghem och barnantal, till serviceområdena Hagalund, Mattby-Olars, Esboviken och västra Alberga. I de andra av stadens serviceområden är verksamheten i mindre skala. Verksamhetens omfattning var hösten 2023 i princip den samma som den var år 2014 när den inleddes.

Familjer anmäler själva sitt barn till verksamheten och den anmälan görs direkt till den läroanstalt för grundläggande konstundervisning som är verksam på barnets daghem. Av de barn som deltar i verksamheten uppbärs en terminsavgift som vårdnadshavarna betalar direkt till läroanstalten. Terminsavgiften varierar mellan 115 och 210 euro beroende på vilken läroanstalt som ordnar undervisningen och vilken åldersgrupp barnet tillhör.

Låginkomstfamiljer har möjlighet att ansöka om friplatser eller reducerad avgift direkt från läroanstalten för grundläggande konstundervisning genom att skicka in de dokument, t.ex. familjens inkomstinformation, som krävs för att visa att man är berättigad till rabatterad avgift. Dessa skickas direkt till läroanstalten. De flesta läroanstalter som ordnar undervisning har samma principer för beviljande av befrielse från avgift som småbarnspedagogiken har för befrielse från klientavgift. Ca 10 % av de barn som deltar i undervisningen under daghemsdagen har beviljats friplats. Samtidigt var det nära 40 % de som barn som går i stadens daghem som år 2024 beviljats befrielse från klientavgift.

Genom åren har det kommit in feedback från vårdnadshavare, daghemsledare och -personal om att en del av de barn som inte delar i undervisningen på sitt daghem känner sig utanför och att verksamhetens upplägg upplevs som ojämlig i daghems vardagen. I feedbacken beskrivs också att processen att ansöka om frilevsplatser är för komplicerad för en del av vårdnadshavarna.

Utvecklandet av verksamheten

Genom åren har man strävat efter att utveckla och tydliggöra verksamheten inom grundläggande konstundervisning som ges enligt beslutet från 2013. Det har gjorts genom att år 2022 förtydliga de anvisningar som aktörerna fått och genom att föra dialog med de läroanstalter för grundläggande konstundervisning som ger undervisning och de daghem som tar del av den. Utvecklingen av verksamheten har behandlats under verksamhetsåret 2024–2025 med daghemmens ledare inom småbarnspedagogiken och småbarnspedagogikens områdeschefer.

Rektorerna från de läroanstalter inom grundläggande konstundervisning som är med i verksamhetsmodellen från 2013 har hörts om hur utmaningarna med modellen skulle kunna lösas. Under maj-juni 2025 hölls enskilda intervjuer med fem rektorer från läroanstalter inom grundläggande konstundervisning som har verksamhet i stadens daghem. I verksamhetsmodellen deltar sju av de 17 läroanstalter inom grundläggande konstundervisning som har undervisning i Esbo. I slutet av maj 2025 deltog 10 läroanstalters rektorer och konstpedagoger för småbarn i en workshop som ordnades av kulturenheten. Temat för workshopen var att tillsammans försöka hitta förslag på lösningar till de utmaningar som finns med modellen idag samt hitta nya idéer till hur undervisning i daghem skulle kunna ordnas. Utbytet från workshopen och intervjuerna har använts vid planeringen av pilotförsöket med undervisning i konstfostran för småbarn som inleddes hösten 2025 ([se beslut nämnden Svenska rum 21.8.2025 § 72 2364/12.01.00/2025](#)).

De fyra största musikläroanstalterna i Esbo har aktivt uttryckt sin oro över om den gamla modellen avslutas. Det ordnades därför en separat Teams-träff för dem i september 2025. Musikläroanstalternas oro är att antalet barn i småbarnsåldern som är elever vid läroanstalterna kommer att minska, att lärarnas undervisningstimmar kommer att förändras samt att barnen blir utan de positiva effekterna av långsiktig musikleksverksamhet.

Resultatenheten för kultur ordnar två gånger per år samarbetsforum där de träffar alla Esbos läroanstalter för grundläggande konstundervisning. Verksamhetsmodellen för grundläggande konstundervisning inom småbarnspedagogiken har inte behandlats på dessa eftersom alla läroanstalter inte deltar i denna verksamhet. Endast nio av de totalt 17 läroanstalter för grundläggande konstundervisning som är verksamma i Esbo har haft möjlighet att delta i verksamheten. Det enligt daghems- och undervisningsnämnden och nämnden Svenska rums beslut om verksamhetsmodellen från 2013 ((1428/12.01.01/2013 tilläggsmaterial 2). Utöver samarbetsforumen träffas Resultatenheten för kultur och Svenska bildningstjänster årligen enskilt med alla rektorer för läroanstalter inom grundläggande konstundervisning.

Pilotförsök med konstfostran för småbarn

I strävan efter att lösa de utmaningar som identifierats i verksamhetsmodellen startade hösten 2025 ett pilotförsök med syftet att utveckla en ny modell för att på ett jämlikt sätt föra konstundervisning ordnad av läroanstalter inom grundläggande konstundervisning till daghemmen ([Nämnden Svenska rum 21.8.2025 § 72 2364/12.01.00/2025](#)). I pilotförsöket får alla daghemmets 5-åringar ta del av konstundervisning under en 8 veckors period. Vårdnadshavare behöver inte anmäla sitt barn till den verksamheten och den orsakar inte heller några utgifter för familjerna. Till pilotförsöket för läsåret 2025–2026 anmälde sig åtta av de läroanstalter för grundläggande konstundervisning som är verksamma i Esbo och 60 av stadens daghem.

Konstfostran är en viktig del i den pedagogiska verksamheten enligt planen för småbarnspedagogik och den har i Esbo utvecklats i samarbete mellan småbarnspedagogiken och Resultatenheten för kultur. Verksamhetsmodellen Kulturspaning som funnits sedan år 2019 tar en gång per termin kulturinnehåll till alla 3–5 åringar i stadens daghem och i den ingår också alltid en fortbildning för personalen. Det pilotförsök som inleddes hösten 2025 och görs i samarbete med de läroanstalter som erbjuder grundläggande konstundervisning möjliggör, när den etableras, att daghemmen årligen får ta del en fördjupande period av konstundervisning inom olika konstarter. Båda dessa modeller stöder barnens lika rätt att få ta del konstfostran.

Förändringar i verksamhetsmiljön

I det sätt som grundläggande konstundervisning ordnas för närvarande har noterats utmaningar sett till hur verksamhetsmiljön och normerna förändrats. En större andel av barnen under skolåldern deltar i småbarnspedagogiken och antalet barn som deltar i den kommunala småbarnspedagogiken i Esbo har vuxit med 17 % mellan åren 2014 och 2024. Andelen barn som har ett annat modersmål än svenska eller finska har också vuxit från 17 % år 2014 till 34 % år 2024.

Efter det att principerna för verksamheten fastställdes har det i de lagar och bindande föreskrifter som rör småbarnspedagogiken tillkommit flertalet förtydliganden som rör likabehandling och inkludering inom småbarnspedagogiken. I ljuset av dessa förändringar kan avgiftsbelagd verksamhet som bara riktar till en del av barnen eller annan avgiftsbelagd verksamhet under daghemsdagen ifrågasättas.

Enligt lagen om småbarnspedagogik ([se lag 13.7.2018/540](#)) § 3 är syftet med småbarnspedagogiken att främja jämlikhet och säkerställa att jämlikhet förverkligas i all verksamhet, samt att stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och genomförandet av utbildningsmässig jämlikhet i enlighet med inkluderande principer ([se ändringslag 16.12.2021/1183](#)). Enligt Diskrimineringslagen § 6 a ([se lag 19.12.2024/907](#)) ska den som ordnar småbarnspedagogik bedöma hur likabehandling förverkligas i verksamheten och vidta nödvändiga åtgärder för att främja genomförandet av likabehandlingen.

Planen för småbarnspedagogik sätter ramarna för hur gemensam och jämlik småbarnspedagogik genomförs i enlighet med inkluderande principer. Utbildningsstyrelsen beskriver inkludering i grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022 som följande: Småbarnspedagogik och förskoleundervisning ordnas i enlighet med inkluderande principer, vilket innebär att alla barn har rätt att delta i den gemensamma verksamheten oberoende av till exempel behov av stöd, funktionsnedsättning eller kulturell bakgrund. Till de principerna hör alla barns lika rättigheter, jämlikhet, likabehandling, icke-diskriminering, respekt för mångfald, social delaktighet och gemenskap för alla barn. Inkludering är en princip, en värdering och ett helhetsmässigt sätt att tänka. Inkludering gäller alla barn, anordnandet av småbarnspedagogik och förskoleundervisning och hela samhället.

I den nya Berättelsen om Esbo (2025) beskrivs det att i Esbo kan varje barn lyckas och bli sitt bästa jag. Mångsidig kompetens är möjlig för alla. Varje barn upplever att hen hör till en grupp och blir behandlad med respekt. Segregation och ojämlikhet i barnens och de ungas vardag ska minskas med gemensamma krafter.

Utmaningar i de principer som fastställdes 2013

Enligt de principer som fastställdes av utbildnings- och dagvårdsnämnden och nämnden Svenska rum år 2013 (1428/12.01.01/2013, tilläggsmaterial 3) ska konstundervisning i daghemmen införas som en del av daghemmets plan för småbarnsfostran så att de pedagogiska målen och metoderna i den grundläggande konstundervisningen och småbarnsfostran stöder varandra (§9). Den grundläggande konstundervisningen ska integreras i daghemmets dagordning och i småbarnsfostran så att den ur barnens synvinkel inte verkar vara en separat del i förhållande till den övriga daghemsverksamheten (§10). Verksamhetsplanen för undervisningsgrupperna i grundläggande konstundervisning i daghemmen ska göras upp i samarbete mellan läraren i grundläggande konstundervisning och daghemspersonalen (§ 8). Enligt principerna skulle därmed verksamheten vara en del av småbarnspedagogiken.

Som ansvarig för verksamheten står dock den läroanstalt för grundläggande konstundervisning som ordnar undervisningen. Enligt § 12 i principerna är det de läroanstalter som ger grundläggande konstundervisning som ansvarar för barnen under undervisningens gång. Konstläroanstalten ansvarar för att organisera anmälan och tar ut terminsavgift av de familjer vars barn deltar i verksamheten. Grupperna fylls i anmälningsordning. Eftersom en terminsavgift tas ut för grundläggande konstundervisning har vårdnadshavarna möjlighet att ansöka om nedsatt avgift eller frielevsplatser för sitt barn vid läroanstalten enligt principerna för varje läroanstalt. (§ 6-7). Daghemspersonalen är med under den grundläggande konstundervisningen och kan genom den utveckla sin kompetens och anpassa verksamhetens innehåll och metoder för verksamheten i småbarnsfostran även i fråga om andra barn (§ 11). Detta är dock inte obligatoriskt och daghemspersonalen är inte ansvarig för barnen under undervisningen (§12).

Läroanstalter som ger grundläggande konstundervisning är inte anordnare av småbarnspedagogik och de kan därför inte hållas som ansvarig arrangör av verksamhet som är en del av småbarnspedagogiken. Det är inte heller möjligt, enligt lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken ([se lag 1503/2016](#)) att ta ut en separat avgift för verksamhet som är en del av småbarnspedagogiken.

År 2017 gjorde Justitieombudsmannen en utredning ([se EOAK/5754/2016](#)) utifrån ett klagomål från en vårdnadshavare i Esbo om avgiftsbelagda musiklekskola som ordnas i daghem, ur ett likabehandlingsperspektiv, med hänsyn till den då gällande lagstiftningen och övriga normer. Enligt utlåtandet ska annan avgiftsbelagd verksamhet som sker i samband med daghemsdagen tydligt skiljas från småbarnspedagogiken som en separat helhet. I utlåtandet benämns inte verksamheten som småbarnspedagogik. Även i annan övrig verksamhet som sker i samband med daghemsdagen är det, enligt utlåtandet, viktigt att på olika sätt se till att barnen kan ta del av verksamheten utan att deltagaravgifter utgör ett hinder för deltagande. I sitt utlåtande till riksdagens justitieombudsman den 13.2.2017 rekommenderar Utbildningsstyrelsen att om annan verksamhet, såsom grundläggande konstundervisning, ska ordnas i samband med småbarnspedagogiken ska den tydligt särskiljas till en separat helhet och placeras i början eller i slutet av dagen.

Motsvarande ärende behandlas av nämnden för Fostran och lärande på deras möte den 10.12.2025.

Beslutshistoria

Bilaga

- 1 Rapport 1 över röstningsresultat § 119
- 2 Rapport 2 över röstningsresultat § 119

Tilläggsmaterial

- Förhandsbedömning av konsekvenser för barn
- Nämnden Svenska rum 27.3.2013 § 28 Grundläggande konstundervisning inom dagvården (beslut)
- Nämnden Svenska rum 27.3.2013 § 28 (bilaga)

För kännedom